1. PROBLEMATIKA BEZPEČNOSTI OBJEKTU

Jaromír Kyncl

Než se dostaneme k vlastní problematice bezpečnosti objektu, bude nanejvýš vhodné ujasnit si několik širších pojmů a významových souvislostí. Z hlediska existence a potřeb člověka je pocit bezpečnosti (podle Pyramidy lidských potřeb psychologa A. Maslowa[1]) po základních fyziologických potřebách druhou nejdůležitější pociťovanou potřebou člověka. Teprve na třetím místě je potřeba sdružování, na čtvrtém potřeba uznání a na pátém místě potřeba seberealizace.

Jak uvádí Ing. Petr Hartmann (viceprezident KPKB ČR), k výkladu termínu bezpečnost můžeme a často musíme použít více přístupů, např. politický, vojenský, filozofický či technický. V obecném smyslu je bezpečnost jednou ze základních hodnot lidské společnosti, která zajišťuje její přežití a další rozvoj. Samotný termín bezpečnost je velice obecný a nekonkrétní, význam získává teprve spojením s určitým předmětem, např. věcí, osobou, zájmem nebo jinou skutečností. Bezpečnost lze chápat v několika rovinách, a to jako:

- stav, který je kvalifikovatelný a kvantifikovatelný,
- ukazatel (míra) dosaženého stavu,
- soubor opatření a činností, tedy koordinovaný postup určených sil a prostředků k dosažení požadovaného stavu, a to ve všech jeho fázích.

Pro vymezení pojmu na podmínky státu je obsah bezpečnosti uveden v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Přenesením zákonného vymezení na činnost soukromých bezpečnostních služeb je možno definovat pojem bezpečnost následovně:

[1] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6e/Maslow-pyramida_potreb.gif

„Bezpečnost je stav, kdy je organizace schopna odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jejím jednotlivým prvkům (případně celku) tak, aby byla zachována struktura organizace, její stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Pod pojmem organizace zde chápeme klienta soukromé bezpečnostní služby." [2]

Uznávaní experti na bezpečnost navíc rozlišují dvě základní dimenze bezpečnosti, a to vnitřní a vnější.

Vnitřní dimenze bezpečnosti

Je založena na interpretaci vlastního stavu subjektu a schopnosti snižovat rizika, která jej mohou ohrozit. Jinými slovy, spočívá v připravenosti a schopnosti subjektu aktivizovat se za účelem svého zachování.

Vnější dimenze bezpečnosti

Je založena na úrovni a charakteru vnějšího ohrožení a na druhé straně na působení ochranných prvků společenského života (vojenských, politických). Jinými slovy, spočívá v připravenosti a schopnosti subjektu působit vůči objektům, které ovlivňují jeho bezpečnost, a zároveň v kvalitě subjektů schopných podílet se na zabezpečení požadované úrovně bezpečnosti.

Jedním z důležitých faktorů ovlivňujících bezpečnost je prostředí, respektive prostorové vymezení, ve kterém lidé žijí, pohybují se a pracují. Na základě charakteru chráněného zájmu pak hovoříme o vnějším a vnitřním makroprostředí a mikroprostředí.

Vnější makroprostředí charakterizují:

- globalizace – migrace, náboženské nepokoje,
- nerovnoměrnost vývoje – prohlubující se rozdíly mezi bohatými a chudými státy,
- terorismus, válečné konflikty – rostoucí agresivita, hromadění jaderných zbraní aj.

[2] HARTMANN, Petr: *Odborná terminologie v komerční bezpečnosti – pojmový aparát, názory, diskuze*. In: Bezpečnost s profesionály. Čís. 1. KPKB ČR 2014. Str. 13.

Vnější mikroprostředí charakterizují:

- urbanistika – velikost území, hustota osídlení, typ zástavby,
- sociálně ekonomické faktory – struktura obyvatelstva, vzdělanost, stav zaměstnanosti, stav životní úrovně,
- policejně bezpečnostní stav – struktura kriminality, postoj obyvatelstva k páchání trestné činnosti,
- přírodně geografické vlivy – terén, komunikace, povětrnostní podmínky,
- zdroje ohrožení – přehrady, vodní nádrže, vodní toky, sklady s nebezpečnými látkami.

Vnitřní makroprostředí charakterizují:

- geografická poloha objektu,
- ekonomické, politické, vědecko-technické, sociální[3], ekologické a jiné faktory.

Vnitřní mikroprostředí charakterizují:

- sociální faktory – úroveň personálního managementu, úroveň vedení lidí, úroveň starostlivosti o zaměstnance, migrace pracovníků, pracovní disciplína apod.
- fyzikální faktory – jestli jde o budovu nebo stavbu určenou k bydlení, je-li betonová nebo cihlová, jakou má polohu.

Samotnou bezpečnost objektu tedy ovlivňuje soubor faktorů charakteristických pro vnitřní mikroprostředí a můžeme ji chápat jako výsledek analýzy objektových rizik, zranitelných míst v objektu a souvisejících opatření přijatých ke zvýšení tohoto typu bezpečnosti. Hodnocení i zajištění bezpečnosti spadá plně do působnosti pověřených velitelů objektů a jejich nadřízených.

Základním cílem zabezpečení objektů je nejenom minimalizace rizika vzniku škody na majetku, ale také ochrana životů a zdraví osob, které ve střežených objektech pobývají. Nejdůležitějším prostředkem k zajištění komplexní ochrany objektů je kombinace fyzické ostrahy a technické ochrany pomocí

[3] sociální faktory – struktura obyvatelstva, sociální diferenciace obyvatelstva, nezaměstnanost, chudoba, kriminalita

prvků mechanických a elektrických zabezpečovacích systémů. Hlavním úkolem všech výše jmenovaných činitelů je zajištění včasné identifikace narušení chráněného objektu s okamžitým vyrozuměním majitele, popřípadě dohledem pověřené osoby. Při realizaci celkové koncepce ochrany objektu je nejdůležitějším krokem důkladna příprava veškerých podkladů pro zpracování výsledného projektu ochrany, jehož nedílnou součástí je i metodika řešení ochrany.

Metodika řešení ochrany musí mimo jiné respektovat posloupnost následujících kroků:

a) vymezení všeobecných zásad bezpečnostního managementu,

b) aplikování těchto zásad do bezpečnostního projektu,

c) respektování specifik objektu a prostředí z pohledu jejich ochrany,

d) prokázání dostatečnosti bezpečnostních opatření (hodnocení bezpečnosti).[4]

Použitá literatura

[1] REITŠPÍS, Josef; SLEPECKÝ, Jaroslav: *Možné spôsoby hodnotenia bezpečnosti.* In: LUKÁŠ, Luděk: Bezpečnostní technologie, systémy a management III. VeRBum – Radim Bačuvčík. Zlín 2013. ISBN 978-80-87500-35-4. Str. 45.

[2] HARTMANN, Petr: *Odborná terminologie v komerční bezpečnosti – pojmový aparát, názory, diskuze.* In: Bezpečnost s profesionály. Čís. 1. KPKB ČR 2014.

1.1 Základy teorie bezpečnosti

Fredegar Former

Bezpečnost, respektive dosažený stupeň bezpečnosti, je možno obecně považovat za mnohostrannou vlastnost prostředí. Můžeme ji chápat jako komplexní výsledek hodnocení dílčích bezpečnostních faktorů, přesněji dílčích bezpečností zajišťujících sociálně přijatelnou úroveň bezpečnostních rizik. Za riziko můžeme v tomto případě považovat možnost nežádoucího vývoje bezpečnostní situace.

V praxi se osvědčil a prokázal jako účelný následující systém hodnocení dílčích bezpečností:

- personální

[4] REITŠPÍS, Josef; SLEPECKÝ, Jaroslav: *Možné spôsoby hodnotenia bezpečnosti.* In: LUKÁŠ, Luděk: Bezpečnostní technologie, systémy a management III. VeRBum – Radim Bačuvčík. Zlín 2013. ISBN 978-80-87500-35-4. Str. 45.

- objektová
- organizační
- transportní
- režimová
- administrativní
- technická
- informatická

Samostatně jsou ve smyslu souvisejících zákonných a dalších norem hodnoceny vždy:

- bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP)
- požární ochrana (PO)

Bezpečnost personální

Představuje nejméně spolehlivý faktor bezpečnostního prostředí. Člověk coby základní článek personální oblasti je vysoce subjektivně ovlivnitelný, a tedy přirozeně nestabilní prvek. V každodenní praxi totiž nejsou v našem podnikatelském prostředí nijak neobvyklé snahy motivovat člověka k nekalému jednání, ať už v podobě lákavé finanční nabídky („každý má svou cenu"), nebo třeba i formou nátlaku, například vydíráním.

Personální bezpečnost je možno metodicky členit do dvou relativně samostatných oblastí – do oblasti personálního výběru předpokladatelně vhodných osob a do oblasti personální práce s těmito osobami. Personální výběr vychází z kritérií požadovaných k výkonu činností na konkrétních pozicích. Rohodujícím faktorem při něm je samozřejmě schopnost budoucího zaměstnance zastávat požadované pracovní povinnosti, včetně jeho osobnostní způsobilosti a bezúhonnosti. Personální práce představuje především vstupní školení a následnou péči o další prohlubování nezbytných profesních znalostí, konkretizovanou v související dokumentaci s prokázáním nejen rozsahu a kvality odborné přípravy, výchozích pramenů, účasti školených zaměstnanců, ale i adekvátní odborné kvalifikace školitelů. Součástí personální práce je rovněž průběžné hodnocení a kontrola zaměstnanců, a to jak jejich získaných teoretických znalostí, tak i prakticky vykonávaných služebních povinností (včetně dokumentace s výsledky tohoto hodnocení, kterou si vedou nadřízení).

Bezpečnost objektová

Je dána výsledkem analýzy objektových rizik a souvisejících opatření přijatých ke zvýšení tohoto typu bezpečnosti. Její hodnocení i zajištění spadá plně do působnosti velitelů objektů a jejich nadřízených.

Bezpečnost organizační

Vychází z podmínek zadaných klientem s vazbou na charakter provozu, respektive na typy činnosti klienta, ke kterým je objekt využíván. Jedná se zejména o provozní dobu, oprávněnost osob ke vstupu, vjezd/výjezd vozidel, vnášení/vynášení materiálu apod.

Bezpečnost transportní

Je dána výsledkem analýzy transportních rizik a souvisejících opatření přijatých ke zvýšení tohoto typu bezpečnosti. Její hodnocení, plánování i realizace, obdobně jako u bezpečnosti objektové, zajišťují ve své působnosti velitelé přeprav a jejich nadřízení.

Bezpečnost režimová

Je dána jednak charakterem objektu, jednak podmínkami klienta. Mezi základní režimová hodnocení je možno zařadit rozhodnutí o utajení činnosti v objektech, respektive ustanovení o obchodním, výrobním, personálním či jiném typu tajemství. Mezi režimová ustanovení řadíme i respektování závěrů zákona o ochraně utajovaných informací, tedy ustanovení, která by v případech zneužití mohla způsobit újmu zájmům našeho státu. V podmínkách bezpečnostních služeb (dále též BS) se může jednat o prověření na stupně nakládání s informacemi typu Vyhrazené, respektive Důvěrné, případně (výjimečně) i stupňů vyšších.

Bezpečnost administrativní

Její hodnocení je závazně stanoveno zákonem o spisové a skartační službě a navazujícími vyhláškami. Fakultativně je pak administrativní bezpečnost vymezena vnitřními předpisy klienta, případně vnitřními předpisy bezpečnostní služby k nakládání s informacemi umístěnými na jakýchkoli typech nosičů, zejména na nosičích listinného a elektronického charakteru.

Bezpečnost technická

Bývá úzce provázána s bezpečností objektovou, transportní a režimovou. V podstatné míře se týká úložných prostor (trezorů apod.) a zabezpečovacích, respektive ochranných zařízení, ať již mechanických, technických nebo kamerových. Rozhodující význam tu mají údaje s vazbami na ovládací, případně kontrolní centra zejména technických prostředků. Vždy by se mělo jednat o prostředky certifikované a se stanovenými systémy ověřování spolehlivosti.

Bezpečnost informatická

Ačkoli je v tomto sledu uvedena jako poslední, její význam neustále roste. Představuje především ochranu všech druhů informací, a to včetně těch, které rozhodují o vztazích klienta s dalšími subjekty. Tedy přesně v souladu s hlavním úkolem bezpečnostních služeb – ochranou oprávněných práv, zájmů a majetku klienta. Informace získaly v průběhu posledních několika desítek let z majetkového hlediska rozhodující význam a ten nadále roste.

Hlavními zásadami informatické bezpečnosti jsou:

- dostupnost – právo přístupu vymezených osob k vymezenýminformacím,
- důvěrnost – vymezení okruhů osob s rozdílnou mírou odpovědnosti, tedy i přístupu k informacím vyššího a nejvyššího řádu,
- integrita – soulad všech informací vedených v informačních systémech tak, aby byla vyloučena jakákoli pochybnost o informacích poskytovaných uživatelům,
- odpovědnost – osobní vztah uživatelů informačního systému vůči majiteli informačního systému s jediným cílem: nepřipustit únik informací, ať již legální, či dokonce nelegální cestou.

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP)

Nad rámec uvedených dílčích bezpečností, tvořících podstatnou část bezpečnosti jako systému, je nutno uvést i bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Celé spektrum bezpečnostních opatření tvořících systém BOZP je dáno riziky jednotlivých typů činností vykonávaných v rámci pracovního procesu. Jedná se o čtyři kategorie souvisejících hodnocených rizik:

a) kategorie pracovních rizik I. – žádná podstatnější rizika ohrožující zaměstnance,

b) kategorie pracovních rizik II. – rizika přijatelná,

c) kategorie pracovních rizik III. – vztahuje se k rizikům, jejichž omezení vyžaduje používat v průběhu pracovní doby osobní ochranné pracovní pomůcky (dále jen OOPP); v podmínkách bezpečnostních služeb mohou být do této kategorie zařazeni psovodi bezpečnostní služby, případně pracovníci doprovázející peněžní či jiné významné zásilky,

d) kategorie pracovních rizik IV. – týká se takových pracovních činností, u nichž může dojít i přes použití dosažitelných OOPP ke škodlivé expozici organismu, ať už vlivem fyzikálních (záření, vibrace), biologických, chemických, psychických či jiných druhů nadprahových zátěží.

Požární ochrana (PO)

Komplex ustanovení k požární ochraně vychází ze zákona o požární ochraně, z vyhlášky Ministerstva vnitra ČR o požární prevenci a z dalších souvisejících předpisů. Na rozdíl od předcházejících typů bezpečností jsou ustanovení k požární ochraně závazná. Tento stav vychází z několikasetleté historie požární ochrany.

Ve smyslu uvedených předpisů jsou objekty na základě v nich provozovaných činností rozděleny na:

- objekty bez zvýšeného požárního nebezpečí (bez ZPN),
- objekty se zvýšeným požárním nebezpečím (se ZPN),
- objekty s vysokým požárním nebezpečím (s VPN).

Z tohoto rozdělení vychází i rozdílná míra prevence PO závazná pro vlastníky i uživatele objektů.

V návaznosti na předchozí odstavce je nezbytné shrnout, že všechny typy bezpečnosti vycházející z analýzy bezpečnostních rizik tvoří základní osnovu důležitého řídícího dokumentu podnikatelských a dalších subjektů, tzv. bezpečnostní politiky. U nás již existují špičkové bezpečnostní služby, které tento řídící dokument dokážou klientům navrhnout a komplexně zpracovat s tím, že do něj jednak zahrnou postupy a prostředky k dosažení garantované bezpečnosti a jednakv něm vyčíslí náklady související s nabízenou úrovní služeb. Jinými slovy, pokud bezpečnostní služba nabídne v rámci výběrového řízení potencionálnímu klientovi kvalitnější ostrahu, respektive komplexnější ochranu jeho opodstatněných práv, zájmů a majetku, bude oproti jiným

bezpečnostním agenturám, nabízejícím služby na nižší odborné úrovni, žádanější, a to i při vyšších finančních požadavcích. Na základě závěrů bezpečnostní politiky je pak možno navrhnout bezpečnostní projekt, po jeho schválení a realizaci zpracovat projekt skutečného provedení technologií a následně celý cyklus uzavřít dokumentací o převzetí bezpečnostních zařízení do trvalého užívání.

Použitá literatura

FORMER, Fredegar: *Aktuálně i v bezpečnostních službách – základní terminologie.* In: Bezpečnost s profesionály. Čís. 1. KPKB ČR. Praha 2011. Str. 15–16.

1.2 Identifikace rizik, hrozeb a zranitelností

Milan Říha, Ladislav Sieger, Pavel Pikola

Základ chybného plánování a organizace jakékoli ochrany spočívá většinou v chybné, nebo dokonce žádné analýze bezpečnostních potřeb. Při analýze musejí být definovány úseky ochrany, druhy hrozících nebezpečí, jejich potencionální zdroje a možné následky. Prvním krokem analýzy musí být tedy konstatování:

a) co má být chráněno (budovy, místnosti, zařízení atd.),

b) před čím (vloupáním, požárem atd.),

c) které osoby musí být chráněny,

d) jakým způsobem ochranu zajistit.

Při analýze možných původců událostí musíme rozlišovat osoby nejen na oprávněné, částečně oprávněné a neoprávněné, nýbrž i podle jejich původu či poslání, např. vlastní pracovníci (programátoři nebo operátoři), návštěvníci, zákazníci, dodavatelé, servisní technici. Jen tak lze stanovit adekvátní ochranná opatření, ať pomocí různých nosičů identity nebo odpovídajících předpisů (např. že žádný technik údržby se nesmí nacházet sám v místnosti s počítači). Je důležité, aby jednotlivá rizika byla posouzena z hlediska pravděpodobnosti jejich výskytu, neboť nebezpečí číhá všude a možných následků může být mnoho. Ale jak velká je pravděpodobnost, že v konkrétním případě (místo, osoby, okolnosti, doba apod.) vzniknou takové následky a jak velké a nákladné mohou být? Diagram analýzy rizik se člení do oddílů „zásadní rizika", „hodnoty, které mají být chráněny" a „konkrétní rizika". Jestliže je analýza rizik určena například jen pro plánování systému kontroly přístupu,